

Binding van stoere stedelingen

AUTEUR RICHARD BUIJTENDIJK

Dit voorjaar maakte de dienst Stedebouw en Volkshuisvesting (dS+V) van gemeente Rotterdam de ruimtelijke plannen voor de komende decennia bekend. Met de economische structuurverbetering als opgave en geïnspireerd door de ideeën van Richard Florida wordt beleidsmatig ingezet op de kwalitatieve ontwikkeling van de woonstad om het wegtrekken van de middeninkomens een halt toe te roepen. Welke mensen behoren eigenlijk tot de stedelijke middenklasse, waarom heeft de stad hen nodig, en waarom zouden zij in de stad willen wonen?

De auteurs van 'Stadsmensen. Levenswijze en woonambities van stedelijke middengroepen' (2006) maken duidelijk dat er niet gesproken kan worden over dé stedelijke middenklasse. Er is sprake van verschillende groepen met hun eigen geschiedenis, levenswijze, bindingsmotieven en woonvoorkeuren. Voor een groot deel van de stedelijke middengroepen is de stad vooral een emancipatiemotor. De woonvoorkeuren van deze groepen variëren afhankelijk van hun sociaal-economische positie en huishoudensamenstelling. Indien mogelijk vervuult een deel van hen de stad liever voor een ruimere woning in een suburbane of landelijke omgeving. Met deze uittocht gaat een deel van het sociaal en economisch 'cement' van de stad verloren.

Dit is allereerst een reden om het vertrek van waardevolle groepen lijdzaam toe te zien. Misschien zijn middengroepen met een niet-stedelijke woonvoorkeur niet voor de stad te behouden. Onder de vertrekkers zijn echter ook mensen die wél graag in de stad wonen, maar geen geschikte woonruimte kunnen vinden.

Niet elke stedeling wil in een appartement in een woontoren wonen. Vooral onder gezinnen is de vraag naar grondgebonden woningen groot. Niet uitsluitend eengezinswoningen, maar ook andere bouwvormen komen hiervoor in aanmerking. De vraag naar kleinschalige, stedelijke woonmilieus is groter dan het aanbod, en dat soort wo-

ningen is dus schaars en duur. Voor het behoud van stedelijk georiënteerde gezinnen is het van belang om woonmilieus te ontwikkelen die tegemoet komen aan hun preferenties.

Het gemêleerde gezelschap van stedelijke middengroepen krijgt een stem.

De opgave bestaat dus uit het vinden van evenwicht tussen aspecten als privédoelgebied en openbaarheid, homogeniteit en heterogeniteit, stedelijkheid en kleinschaligheid, levendigheid en rust, anonimiteit en sociale controle. Vertaald naar stedenbouwkundige uitgangspunten betekent dit kleinschalige, intieme woonmilieus in de bestaande stad: stedelijkheid in de luwte, maar zonder het karakter van een enclave.

Typisch stedelijke gebieden kenmerken zich door hiërarchiestructuren in het stratenpatroon met lanen en straten, die worden doorsneden met winkelstraten. Een kwalitatief hoogwaardige buitenruimte en een hoog voorzieningenniveau zijn van groot belang. Deze vertaling van stedelijke woonpreferenties naar concrete stedenbouwkundige handvatten lijkt op het eerste gezicht logisch, maar in de praktijk bestaat er slechts een klein aantal succesvolle Nederlandse voorbeelden. In 'Stadsmensen' wordt dan ook terecht het belang benadrukt van een zorgvuldig ontwerp, inpassing binnen de weefselstructuur en het evenwicht tussen stedelijkheid en intimiteit.

Voor professionals werkzaam in de stedelijke vernieuwing zal dit boek weinig nieu-

we inzichten leveren. Toch is 'Stadsmensen' het lezen waard, omdat de relevante thema's nog eens duidelijk op een rij worden gezet. Daarnaast krijgt het gemêleerde gezelschap van de stedelijke middengroepen letterlijk een stem. Er zijn passages opgenomen met uitspraken die stedelingen in interviews en groeps gesprekken hebben gedaan. Deze citaten maken het boek niet alleen levendig, maar geven ook duidelijk weer hoe de geïnterviewden het leven in hun stad ervaren. Verrassend zijn bijvoorbeeld de verhalen van allochtone huishoudens die deels dezelfde wens van een ruimere koopwoning koesteren als autochtone middengroepen. Zij constateren dat de hogere inkomens uit hun buurt vertrekken en zien zich geconfronteerd met een accumulatie van grootstedelijke problematiek. Voor hen is de afweging tussen familie, vrienden en voorzieningen en wonen in een 'witte' wijk begrijpelijkerwijs lastig. Ook verrassend is de zelfreflectie van sommigen die zichzelf als 'stoere stedelingen' beschouwen die zich staande weten te houden in de grote stad; dat is heel wat anders dan die saaie huishoudens in de buitenwijken.

De methodiek van kwalitatief onderzoek impliceert een bottom-up benadering en een rapportage die is gebaseerd op interpretatie. De resultaten zijn moeilijk te toetsen, maar bieden wel stof voor discussie over de onderbenutte mogelijkheden om waardevolle groepen aan de stad te binden. Karsten, Reijndorp en Van der Zwaard concluderen dat er, afhankelijk van de doelgroep, binnenstedelijke woonmilieus ontwikkeld kunnen worden die concurreren met de grondgebonden woonmilieus in de nieuwe uitleglocaties. Hiermee volgen de auteurs de trendbreuk in de benadering van de stedelijke problematiek die zich in toenemende mate richt op het benutten van de bestaande kansen in de stad.

Karsten, L., A. Reijndorp & J. van der Zwaard (2006) Stadsmensen. Levenswijze en woonambities van stedelijke middengroepen. Amsterdam: Het Spinhuis. ISBN 9789055892648.